

Kansantaloustieteen laitosten tehokkuusvertailu

MATTI POHJOLA

Opetusministeriön asettama kansantaloustieteen kehittämisprojekti (professorit Kyösti Pulliainen (pj), Erkki Koskela ja Jouko Ylä-Liedenpohja sekä yht.yo. Arto Kokkinen) jätti 14. lokakuuta 1993 raporttinsa korkeakouluneuvostolle. Työryhmän mielestä parhain ratkaisu kansantaloustieteen koulutuksen tehostamiseksi olisi säilyttää kolme suurinta laitosta (HKKK,

HY ja TaY), yhdistää Turun suomenkieliset laitokset (TKKK ja TY) ja ruotsinkieliset laitokset (SHH ja ÅA) sekä koota loput alan resurssit yhteen paikkaan.

Raportista ei käy selville millä perustein tähän ratkaisuun on päädytty. Siinä esitetään vain, että riittävän monipuoliseen ja laadullisesti kattavaan maisterikoulutukseen kykenevällä

Taulukko 1. Kansantaloustieteen laitosten tulostiedot ja panokset 1988-92

	Perustutkin- not keskimää- rin 1988-92	Opintoviikot 1992	Lisensiaatin tutkinnot 1992	Tohtorin tutkinnot 1992	Tutkimus- ja opetusvirat 1988-92	Muu henkilöstö 1988-92
HKKK	28	7820	7	2	7	5
HY	29	7683	29	9	9	10
JoY	13	2924	6	0	4	3
JY	20	4077	4	4	4	4
OY	15	1870	4	2	4	2
SHHH	6	1085	2	2	5	3
TaY	24	6480	1	1	7	6
TKKK	6	3490	2	0	4	3
TY	13	3894	2	0	5	4
VY	12	2870	2	1	3	2
ÅA	6	2846	3	3	4	3

laitoksella tulee olla vähintään 6-7 professoria, 2-3 yliassistenttia ja/tai lehtoria, 6-7 assistenttia ja 4 avustavaa henkilöä. Valtakunnalliset resurssimme riittävät nykyisellään korkeintaan kuuteen tämänkokoiseen yksikköön.

Kolmen suuren valinta selittynee sillä, että ne täyttävät jo likimain resurssien minimivaatimukset. Turun yksiköitä esitetään yhdistettäväksi ilmeisesti maantieteellisin perustein ja ruotsinkielisiä laitoksia kielipoliittisin syin. Loput kootaan residuaalina.

Yllättävää on ettei ryhmä ottanut kantaa olemassa olevien laitosten toimintojen tehokkuuteen. Laitoksen koko ei itsessään takaa tehokkuutta. Projekti keräsi aineistoa laitosten resurssista ja toiminnan tuloksista, jotka osin raportoitiin. Nämä tiedot on esitetty *taulukossa* 1 Lapin yliopistoa ja opiskelijoiden sisäänottoa lukuunottamatta. Lapissa toiminta käynnistyi vasta tarkasteluajanjaksolla. Sisäänottoa koskevia tietoja ei saatu kaikista yksiköistä.

Minne kansantaloustieteen resurssit tulisi sijoittaa jos tehokkuus ohjaisi valintoja? *Tau-*

lukko 2 esittää laitosten keskinäisen tehokkuusvertailun tulokset kun toimintaa mitataan perustutkintojen, suoritettujen opintoviikkojen, lisen-siaatin tutkintojen sekä tohtorin tutkintojen painotetulla summalla ja kun panoksena on opetus- ja tutkimusvirkojen sekä muun henkilöstön painotettu summa. Laskelmat on tehty Data Envelopment Analysis -menetelmällä samalla tavoin kuin *Liljan* ja *Pohjolan* (1993) raportissa. Menetelmä hakee kullekin laitokselle kerrallaan sellaiset tulosmittarien ja panosten epänegatiiviset painot, joilla sen suhteellinen tehokkuus maksimoituu.

Tehokkaita yksiköitä on kuusi kappaletta: HKKK, HY, JY, OY, VY ja ÅA. Helsingin ja Oulun yliopistoissa eri tulosmittarien kontribuutio kokonaistulokseen on melko tasainen. Helsingin kauppakorkeakoulun tehokkuus tulee pääosin suoritetuista opintoviikoista, Jyväskylän ja Vaasan puolestaan perustutkinnoista. Åbo Akademin tehokkuus on yksinomaan tohtorin tutkintojen varassa.

Taulukon 2 viimeinen sarake esittää ne

Taulukko 2. *Kansantaloustieteen laitosten tehokkuusvertailu*

	Tehokkuus-luku (%)	Kontribuutio tehokkuuteen				Tehokas viiter ryhmä
		Perustutk.	Opvko	Lis	Tri	
HKKK	100	13	60	13	13	
HY	100	24	24	29	24	
JY	100	60	13	13	13	
OY	100	28	24	24	24	
VY	100	79	18	2	2	
ÅA	100	0	0	0	100	
JoY	91	14	31	46	0	HKKK, HY, OY
TaY	84	22	62	0	0	HKKK, JY
TKKK	78	0	78	0	0	HKKK
TY	70	0	70	0	0	HKKK
SHH	67	0	0	0	67	JY, OY

DEA-menetelmän löytämät tehokkaat laitokset, jotka joko yksin tai lineaarisena yhdisteenä toimivat tehottoman yksikön vertailuyksikkönä. Näitä voidaan käyttää esikuvina kehitettäessä toimintoja tehottomissa yksiköissä.

Tehokkuusvertailun perusteella päädytään kehitysehdotukseen, joka on osin erilainen kuin korkeakouluneuvoston projektin esittämä. Itsenäisinä tulisi säilyttää tehokkaat yksiköt. Tehottomien laitosten viiteryhmien mukaan Turun suomenkieliset yksiköt olisi siirrettävä Helsingin kauppakorkeakouluun, Joensuun resurssit jaettava Helsingin kauppakorkeakoulun, Helsingin yliopiston ja Oulun yliopiston kesken, Tampereen laitos siirrettävä osin kauppakor-

keakouluun ja osin Jyväskylään, Hankken olisi hajasijoitettava Jyväskylään ja Ouluun.

Tässä esitetyt arviot saattavat muuttua, jos panoksena käytettäisiin edellisten lisäksi laitostäärärahoja. Näitä koskevia tietoja ei kuitenkaan saatu kaikista yksiköistä vertailukelpoisessa muodossa.

Kirjallisuus:

Lilja, Reija ja Pohjola, Matti (1993), Helsingin kauppakorkeakoulun aineiden tehokkuusvertailu, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 89, 489-501.